

[Anker Lau.]

sker til at hjælpe sig, og det er samtidig en prøve på det høje tings kærlighed til og tro på næringsfriheden som det bærende princip for såvel prisdannelsen som befolkningens økonomiske aktivitet og frie tilværelse iøvrigt.

Gennem de senere årtier er der opstået en stor uklarhed, ja, jeg kan sige forvirring, med hensyn til de principper, folket skal leve og arbejde under. Jeg tror ikke, det er for stærkt at sige, at store dele af befolkningen føler sig truet og svigtet af folketingets mangel på konsekvent målsætning på disse områder. Jeg ved ikke, om denne forvirring er tilsigtet for at tilsløre, hvad det er, der sker, men noget synes at tyde derpå.

Må jeg nævne et eksempel. Når den højtærede handelsminister her fremsætter et lovforslag, der helt ophæver næringsfriheden, og er klar til at tage alle konsekvenserne heraf, så kan det da kun forvirre begreberne, når man kan huske, hvad den samme minister sagde ved fremsættelsen af monopollovforslaget i sin tid. Jeg vil gerne citere et stykke heraf — det står i folketingstidende 1953—54, sp. 1853 —:

„Målet må være at værne erhvervslivet mod at blive bundet og bastet af aftaler, kvoteringssystemer og faste avancer. Gennem den størst mulige adgang til fri erhvervsudøvelse for den enkelte, mulighed for ungdommen til at vinde indpas, værner man samtidig forbrugerne mod urimeligt høje priser og slette varekvaliteter.

Skal initiativ og foretagsomhed have mulighed for at udfolde sig, må der søges skabt garantier for, at monopoler og truste ikke ved urimelige metoder hindrer andre i at drive erhverv. Det må være et mål for lovgivningen at sikre den frie erhvervsudøvelse, således at adgangen til erhverv ikke unødigt hindres, og således at konkurrencen udspiller sig under lige vilkår. Et erhvervsliv, som er indspundet i aftaler og monopoler, forfalder let til stagnation.“

Ja, jeg kunne næppe selv have udtrykt det ret meget bedre. Men her kommer altså den samme minister med forslag om et monopol, som helt udelukker andre fra at drive erhverv på dette område. Mere urimelige metoder kan næppe tænkes an-

vendt end at forbyde adgangen ved lov. Alle de uheldige følger af monopoler, som ministeren erkender knytter sig dertil, kan vel ikke gælde alle andre områder end mælkehandelen. Det er ikke underligt, at forvirringen breder sig, og at man ikke altid kan finde overensstemmelse mellem ord og handling.

Jeg kan også nævne en anden sag i denne forbindelse, som viser manglende konsekvens i opfattelsen af begrebet næringsfrihed. Monopolrådet beskæftiger sig for tiden med at tvinge et par grossister til at levere til en nyetableret forretning. Jeg skal ikke beskæftige mig med selve sagen, som jeg kun kender fra pressen, men det synes her helt afgørende at sikre den nye mands næringsfrihed, og alle sejl sættes til, for at dette kan ske, om så sagen skal for domstolene. Samtidig fremsættes der imidlertid her et lovforslag, hvorefter alle nye erhvervsdrivende udelukkes, medmindre der efter kommunalbestyrelsens mening er en plads ledig. Jeg kan jo ikke tænke mig, at det ville hjælpe en mælkeemand, at han ringede hr. Seligmann op og bad ham skaffe sig en leverandør.

Jeg skal ikke yderligere fordybe mig i dette, men kun give udtryk for, at jeg tror, det bliver nødvendigt for folketinget klarere end hidtil at tage stilling til erhvervslivets frihed og betydningen af, at næringsvejene holdes åbne for den voksende befolkning.

Fra næringsloven blev givet i 1857 og frem til mellemkrigstiden, synes det at være en nogenlunde fælles bestræbelse at værne næringsvejenes frihed og udvikling mod overgreb fra statsmagtens og myndighedernes side. Derfor var denne periode så rig på fremskridt. Det meste af det, der endnu i dag betyder noget for dansk erhvervsliv, blev jo skabt i denne periode. Nu synes udviklingen at være den omvendte: det gælder om at tillægge staten og kommunerne visse monopoler og visse organisationer større og større magtfuldkommenhed på folkets og frihedsrettighedernes bekostning.

Vi kender jo alle den herskende tendens til koncentration og udelukkelse af andre fra arbejde og erhverv. Forleden hørte vi om lærlingebegrænsningen. Befolkningens vækst skulle dog give mulighed for, at flere og flere kan drive virksomhed. Men noget